

Original article

Letâif-i Şerîfe Adlı Eserin Dil Özellikleri İncelenmesi ve Bu Eserin Dil Eğitiminde Kullanılması¹

Analysis of the Language Features of the Work Named Letâif-i Şerîfe and the Use of This Work in Language Education

Merve Çelen ^{a,*} & Melek Kalın-Salı ^a

^aDepartment of Turkish Language and Literature, Faculty of Education, University of Çanakkale Onsekiz Mart, Çanakkale, Türkiye

Özet

Arapça "lutf" kökünden türeyen latife; güldürecek tuhaf güzel söz, hikâye, mizah yollu söz, fıkra, şaka, sır, ince mana gibi anlamları karşılar. Letâif-nâmelerde konu genellikle günlük hayat, düşünce ve anlayış sistemi, gelenek ve görenekler v.s hakkında genelde bir takvim sistemi ile olaylar kısa kısa anlatılır. Letâif-nâmeler Türk edebiyatı içerisinde manzum, mensur veyahut manzum-mensur karışık bir şekilde yazılmıştır. Çalışmaya konu olan Letâif-i Şerîfe adlı eser 17. yüzyılda istinsah edilmiş olup mensur bir şekilde kaleme alınmıştır. Bu eserde yer alan hikâyeler dinî muhtevaya sahiptir. Metnin çeviriyazısının yapılabildiği dil özelliklerinin incelenmesiyle eserin edebiyat eğitimiye katkı sağlayacaktır. Bu hikâyelerde bulunan eş anlamlı sözcükler, arkaik sözcükler; kelimelerin yazım şekilleriyle dil unsurlarının zaman içerisinde seyri ve kullanımların takibinde ilgili araştırmacılara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu yazıda yüksek lisans tezine konu olan eserin tanıtımı yapılmıştır. Eserin muhtevası, özellikleri ve alana sağlayacağı katkılar değerlendirilmiştir.

Bu çalışma hazırlanırken nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak, doküman analizi yapılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır. Seçilen araştırma yöntemi, bu çalışmanın amacına, konusuna ve ele alınan problemin çözümüne uygundur. Kullanılan eş anlamlı sözcükler, arkaik kelimeler, ikilemeler, hikâyelerin eğitimde kullanımı için içerik-dil analizi yapılacaktır. Ancak çalışma henüz tamamlanmadığı için şu ana kadar ulaşılan bulgular üzerinden gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler: Letâif, Letâif-nâmeler, Türk Dili, Dil Eğitimi, Dinî Hikâyeler, Edebiyat Eğitimi.

Abstract

Derived from the Arabic word "lutf"; "latife" means strange beautiful words that will make you laugh; stories, humorous words, anecdotes, jokes, secrets, or subtle meanings. In Turkish Literature; Letâif-name is usually written in verse, prose, or combined forms. The main subject of the work "Letâif-i Şerîfe" was written in prose form during the 16th century. Stories within the work have religious content. Currently, there's a master's study conducted regarding work, focusing on the translation of the text, examining its linguistic features and usage in language education. The thesis aims to guide all researchers interested in the field using letâif-name literature teachings and the historical insight of their linguistic elements such as vocabulary, linguistic features, archaic and synonymous words, and phonetic and morphologic features. In this paper, the work subjected to the master's thesis will be introduced and its content, features, and contributions to the field will be evaluated.

¹ Bu çalışma Merve Çelen'in, Dr. Öğr. Üyesi Melek Kalın Salı danışmanlığında "Letâif-i Şerîfe Adlı Eserin İncelenmesi ve Bu Eserin Dil Eğitiminde Kullanılması" adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak yazılmıştır.

* Corresponding author:

Merve Çelen, Department of Turkish Language and Literature, Faculty of Education, University of Çanakkale Onsekiz Mart, Çanakkale, Türkiye.
Email: mervecelen2@gmail.com

This paper uses scanning as one of the qualitative research methods, for conducting document analysis. Qualitative research is a compilation of methods such as observation, interview, and document analysis where qualitative information collection methods are used, focusing on following a qualitative process to reveal perceptions and events realistically and holistically in a natural environment. The chosen research method is suitable for the purpose, subject, and solution of the problem addressed in this study. Content-language analysis will be conducted for the synonyms, archaic words, and reduplications for the usage of stories in education. However, since the study is not yet completed, the findings and conclusion will be shown later.

Keywords: Letâif, Letâif-nâme, Turkish Language, Language Education, Religious Stories, Literary Education.

Received: 07 November 2024 * **Accepted:** 22 December 2024 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jsve.2024.1097.9>

GİRİŞ

Letâif-i Şerîfe adlı eser H.1083/M.1672 yılında istinsah edilmiş olup mensur bir şekilde kaleme alınan letâif-nâme örneğidir. Bu eserin çeviriyazısı yapılarak yazım ve dil özelliklerine ait materyaller ortaya konularak, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminde, Eski Anadolu Türkçesine ait metinlerin dil özelliklerinin öğretiminde materyal olarak kullanılmasına yönelik yapılan bir tez çalışmasıdır.

Letâif-i Şerîfe'de dinî-tasavvufî hikâyeler yer almaktadır. Bu çalışmada hikâye türünün tanımı ve sınıflandırılmasıyla birlikte letâif-nâmenin tanımı yapılmak suretiyle tez çalışmasına konu olan yazma eserin muhtevâ ve dil özelliklerinin tanıtımı yapılacaktır.

Olağanüstü olaylara yer vermesi sebebiyle destan türüyle benzerlik gösteren hikâye en eski edebî türler arasında yerini alır (Yazıcı, 1998:479). Arapça “ح-ك-و ha-ke-ve” kökünden türeyen hikâye kelimesinin sözlüklerdeki tanımı şu şekildedir:

“Bir söz veya haberi nakl ve rivayet eylemek, bir nesneye benzemek, bir kimseyi fiilen veya kavlen taklit eylemek, bir kimseden bir kelâm nakleylemek, düğümü muhkem eylemek” (Mütercim Ahmet Asım Efendi, 2014, s. 5707) “Nakletme, anlatma, bazı vukuâtın heyet-i mecmuası, fıkra, roman” (Naci, 1987, s. 358). “Nakletme, bir vak’a ve sergüzeşti sırasıyla anlatma, rivayet, hakikî ya da uydurma ve ekseriya hisse kapmaya mahsus sergüzeşt ve vukuât, kıssa, mesel, roman” (Sami, 2008, s. 554) “Anlatma, roman, masal, olmuş bir hadise” (Devellioğlu, 2005, s. 369)

Yukarıdaki tanımlardan hareketle hikâyenin “nakletme, anlatma, taklit etme, haber verme” anlamlarında kullanılmasının yanı sıra bir kavram olarak bazı edebî türleri karşılamak için kullanıldığı da anlaşılmaktadır. Ancak; hikâye sözcüğünün karşılamış olduğu tür adı bugünkü anlamda sistematize edilmiş bir form değil, anlatma esasına dayalı tüm metinlerin genel adıdır (Fidan, 2012, s. 4). Günümüzde ise hikâye tür adı olarak “bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması; gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü, öykü; yalnız bir olayın çevresinde kişilerin ilişkilerini anlatma esasına dayanan edebî tür” (Albayrak, 2010, s. 242) şeklinde tanımlanmaktadır.

H. Kavruk, İskender Pala ile yazdıkları ansiklopedi maddesinde hikâyeleri kaynaklarına ve konularına göre değerlendirmiştir (Kavruk ve Pala, 1998, s. 491-493). Konu sınıflandırmasında bir hikâyeyi tek bir gruba koymanın mümkün olmayacağını belirten Kavruk, hikâyeleri:

Kaynaklarına göre:

1. Çeviri hikâyeler: Arapçadan, Farsçadan ve diğer dillerden olanlar.
2. Telif hikâyeler
3. Adaptasyon hikâyeler Konularına göre:
  1. Aşk hikâyeleri
  2. Kahramanlık hikâyeleri
  3. Dinî-tasavvufî hikâyeler
  4. Ahlâkî hikâyeler
  5. Serüven hikâyeleri
  6. Olağanüstü olayları ihtiva eden macera hikâyeleri
  7. Latifeler

şeklinde iki ana başlıkta vermiştir. Bu tanımlara göre, *Letâif-i Şerîfe* eser adı itibariyle letâif- nâmeler, konu açısından bakılırsa dinî-tasavvufî hikâyeler, ahlakî hikâyeler ve olağanüstü olayları ihtiva eden macera hikâyeleri şekline göre mensur karışık hikâyeler içerisinde değerlendirilebilir.

Arapça “lutf” kökünden türeyen latife; güldürecek tuhaf güzel söz, hikâye, mizah yollu söz, fıkra, şaka, sır, ince mana gibi anlamları karşılar. Türk edebiyatında ilk yazılı örneklerine Dîvânü Lügâti’t-Türk, Kutadgu Bilig ve Dede Korkut Hikâyeleri gibi İslâmî edebiyatın ilk dönem eserlerinde rastlanır. Klasik Türk Edebiyatı içinde edebî bir terim halini alarak kullanılması XVI. yüzyıldan sonradır. Bu dönemden itibaren latifelerin toplanıp yazıldığı mecmualara “letâif, letâifnâme” adı verilmiştir. (Pala,1989,s.353,354)

İnsanları güldüren, neşelendiren hoş söz ve güzel söz; özellikle şaka, espri anlamına gelen latife (çoğulu letâif) kavram olarak sözle ifade edilmesi güç ince mana, kalbe doğan duygu; güldürecek tuhaf söz ve hikâye demektir. Latife ve daha sonraki adlandırılmasıyla fıkra, anlatım bakımından hikâye, güldürme yönünden de gülmece karakteri taşıdığı için bu iki tür arasında görülmüştür. Latifeler söylendikleri dönemin dil ve üslup özelliklerini, halk deyim ve söyleyiş unsurlarını içermesi; toplum hayatına, tarihi ve edebî şahsiyetlerin hayatlarına göndermelerde bulunması açısından çok yönlü bir tür olarak kabul edilir (Demirel, 2009, s. 225).

Çalışmaya konu olan *Letâif-i Şerîfe* adlı eser 17. yüzyılda istinsah edilmiş olup mensur bir şekilde kaleme alınmıştır. Bu eserde yer alan hikâyeler dinî muhtevaya sahiptir. Eserin müellifi belli değildir. Eser, “*Hazā Kitāb-ı Letā’if-i Şerife-i Risāle-i Ahmed Cürçânî’den Rivāyet*” başlığıyla başlar. Pek çok katalog taramasının ardından Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi’nde tespit edilen eser tek nüshadır. Eserin isminin kataloğa farklı yazıldığı anlaşılmıştır. Eser, *Letâif-i Şerîfe* adıyla kayıtlanmıştır. Fakat eserin iç kapağında, araştırmacının düştüğü notta, bu isim “Letâif-i Ahmed Cürçânî” olarak geçmektedir. Eser “Ahmed Cürçânî’den rivayetdir” şeklinde başladığı için iç kapaktaki adlandırmadan ziyade katalog adının kullanılması daha uygundur. Eser 10011 katalog numarası ile kayıtlı olup 66 yapraktır. Genellikle 10 satır olup bazen 11 satıra çıktığı da görülür.

Eser nesih hatla yazılmıştır. Harekeli bir metin olmasına rağmen kimi ifadeler farklı harekelenmiştir. Metinde yer alan kelimelerde bazen ünlüler verilmeyip ünlülerin okunması harekeyle sağlanmıştır. Eserde yer alan âyetler, kelime-i tevhîd ve yeni hikâyeye geçtiğini gösteren “hikâyât-hikâyet” kelimeleri kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Eserde peygamberlerden, dönemin önde gelen kişilerinden ve onların başlarına gelen olaylardan bahsedilir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak, doküman analizi yapılacaktır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39) Seçilen araştırma yöntemi, bu çalışmanın amacına, konusuna ve ele alınan problemin çözümüne uygundur. Kullanılan eş anlamlı sözcükler, arkaik kelimeler, ikilemeler ve hikâyeler eğitimde kullanılması için uygundur. Ancak çalışma henüz tamamlanmadığı için şu ana kadar edinilen bulgular üzerinden gösterilecektir.

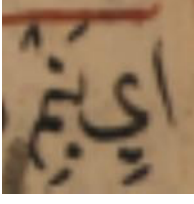
BULGULAR

Çalışmaya Konu Olan Eserin Yazım ve Dil Özellikleri ve Söz Varlığı

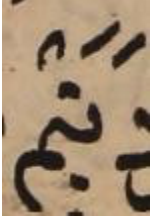
Yazma eserin metni Eski Anadolu Türkçesi özelliği göstermektedir. Burada metnin yazım özellikleri Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinden farklı olarak Türkiye Türkçesinde karşılaştığımız dudak uyumuna da rastlanılmaktadır.

Yazım Özellikleri

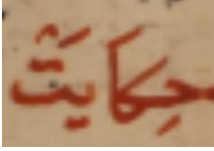
Metinde yer alan sözcüklere bakıldığında harekelerin kimi zaman farklı olduğu görülür. Metinde kelimelerin yazılışı Arapça aslına uygun olmasına rağmen yine de hareke ile nasıl okunacağı belirtilmiştir. Harekeler okunma biçimini gösterirken kimi zaman da ünsüzlerin yanına gelerek ünlü işlevlerini görmüştür. Bu durum karşımıza yazım zenginliği olarak çıkmaktadır. Aşağıda tespit edilen farklılıklara değinilmiştir.

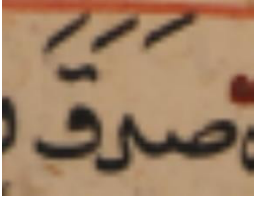
Yukarıda yer alan resimde harekeler yazıyı “iy benim” şeklinde okutmaktadır.

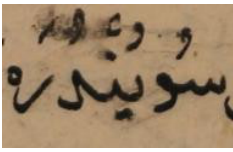
Bu resimde ise kelime “benem” şeklinde harekelenmiştir.

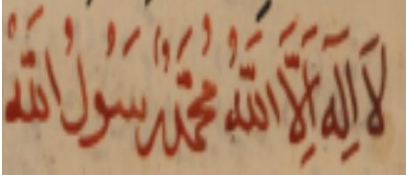
Hikâye geçişlerini göstermek için kırmızı mürekkeple yazılmış “hikâyet” kelimesidir.

Sadaka kelimesinin sadece kökleri verilip ünlüler hareke ile gösterilmiştir.

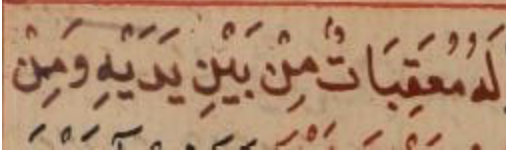

Söyündüre kelimesinde ünlülerin bir kısmı yine hareke ile gösterilmiştir.

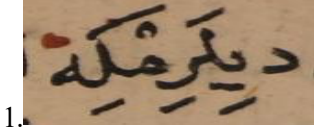

Eserde sıkça geçen Kelîme-i tevhîd de kırmızı mürekkeple yazılmış olup harekeyle gösterilmiştir.

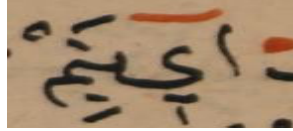
Metinde geçen Kelîme-i tevhîd 'lerin sayısı 60'tır.

Anlatılan hikâyelerin içeriğine göre seçilmiş olan ayetler de kırmızı mürekkeple gösterilmiştir. 2

1.

2.

Eser, Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleri göstermesine rağmen bazı yazımların Türkiye Türkçesindeki dudak uyumuna uygun bir şekilde verildiği ve bunun harekeyle desteklendiğini görülmektedir.

(1. dilerim ki, 2. iy benim)

Metindeki Ünlülerin Yazımları

1. A ünlüsünün yazımı

Ön seste yazım:

Ön seslerde a ünlüsünü karşılamak için elif (ا) ve üstünlü elif (آ) kullanıldığı tespit edilmiştir: anuḡ انوك (3b/9), aşkâb اصحاب (4a/5), ata ائنا (8a/4), ana انا (8a/4)

İç seste yazım:

İç seslerde a ünlüsünü karşılamak için elif (ا) kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında elifsiz, kullanımlar da vardır:

² Ra'd Sûresi, 11.âyet

daḡı داخی (4b/6), daḡı دخی (4b/4) Son seste yazım:

Son seslerde a ünlüsünü karşılamak için güzel he (ه) ve elif (ا) kullanıldığı tespit edilmiştir:

kaka حاكه (10a/2), ata ائنا (20a/8), ana انا (20a/8)

2. E ünlüsünün yazımı

Ön seste yazım:

Ön seslerde e ünlüsünü karşılamak için elif (ا) kullanıldığı tespit edilmiştir: evvel أول (10b/9), el ال (53a/9), elli آلی (29a/11),

İç seste yazım:

İç seslerde e ünlüsünü karşılamak için hareke kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında elifsiz kullanımlar da vardır:

ایشلر (20a/4), یرده (23b/2), Son seste yazım:

Son seslerde e ünlüsünü karşılamak için güzel he (ه) kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında elifsiz, hareke ile gösterilen kullanımlar da vardır:

بند (48a/2), بویه (19b/3), بیره (61a/5)

3. I/İ ünlüsünün yazımı

Ön seste yazım:

Ön seslerde ı, i ünlülerini karşılamak için (ا) kullanıldığı tespit edilmiştir: ايله (24a/1), ايکن (31a/3), ايراق (36b/1), ايكي (40b/2)

İç seste yazım:

İç seslerde ı, i ünlülerini karşılamak için y (ی) harfinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bazen de bu sesler için hiç harf kullanılmayıp hareke ile gösterilmiştir.

دیلریم (17a/6), گجه (18a/6), Son seste yazım:

Son seslerde ı, i ünlülerini karşılamak için y (ی) harfinin kullanıldığı tespit edilmiştir: انی (18a/1), یوردی (18a/1), اياغی (18b/1), ایلرلردی (20a/1)

4. O/ Ö/U/Ü ünlülerinin yazımı

Ön seste yazım:

Ön seslerde o, ö, u, ü ünlülerini karşılamak için (و) kullanıldığı tespit edilmiştir:

اولدیلر (20a/4), اوکلرنده (19b/5), اولب (19b/4), اوغل (20b/3) İç seste yazım:

İç seslerde o, ö, u, ü ünlülerini karşılamak için vav (و) harfinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bazen de bu sesler hareke ile gösterilmiştir:

اوغل (20a/8), گوروب (25a/2), سادولر (28a/2) Son seste yazım:

Son seslerde o, ö, u, ü ünlülerini karşılamak için vav (و) harfinin kullanıldığı tespit edilmiştir: دیی (5a/2), ایی (16a/6)

Eserin Dil Özellikleri

Eserde görülen bir diğer özellik ise Eski Anadolu Türkçesinde bulunan 2. tekil kişi emir eki olan «-gIl» ekinin kullanılmaya devam etmesidir:

(12b/7) ... ve istebrağ külleler algıl ve dağı sāfi yāqutdan ...

(12b/8) ... yedi gün görelî bir dane taç algıl bu cem'Ö âkîr eyledi ... (13a/5) ... gerekdür emdi tîz vargil mescid-i âkşaya götür anda ... (15a/8) ... kıoyam dizârımı anlara naşib edem tez yitgil...

(15b/11) ...yâ Muḫammed gelgil senünle şulḫ idelüm sen ḫullarımından ... (18b/4) ...imdi ey ḡâfil bilgil kim bu kadar ululuḡı resül ḫâzret-i...

(23a/10) ...imdi bilgil kim ey benim resülüm ḫurilerünḡ güzelliḡi...

(51a/8) ...gelüp iḡvâ ide bilgil kim ey benim ḫabîbüm bir ḫişi dünyada... (61a/2) ...eşitgil didi ol dem Zârun bir cevher taḫt üstünde...

Eserin Söz Varlığı

Eserin söz varlığında bugün kullanımdan düşen arkaik sözcük miktarı da oldukça fazladır. Bu duruma aşağıdaki sözcükler örnek gösterilebilir:

“(paşmak/başmak (ayakkabı, pabuç) “ (10a/7), yeyni (hafif) (5a/6), buḡ (sıkıntı) (56b/1), bireḡü (biri, birisi, bir kimse) (45a/4), yegreg (en iyisi) (40a/7), dükeli (tamamı) (14a/10), yavuz (kötü) (11b/3), yarlıkamak (yargılamak) (3b/10)” gibi arkaik kelimeler karşımıza çıkar.

Eserde kelimelerin, Türkçe-Arapça, Arapça-Farsça, Farsça-Türkçe kullanımları bir arada verilmiştir.

Türkçe- Arapça'ya “tamu-cehennem/ uçmaḡ- cennet, ulu- âli, yazık-günah, birlemek- tasdik etmek, Allah Te'âlâ- Tanrı Te'âlâ” kelimeleri; Arapça ve Farsça kelime kullanımına da örnek olarak “melek- ferîşte, bahr-derya, dert-gussa, Allah Te'âlâ- Yâr Te'âlâ” kelimeleriyle karşılaşırız. Farsça-Türkçe kullanımına örnek olarak “rûz-ı kıyâmet- kıyâmet günü” olmak üzere örneḡi mevcuttur. Arapça birbirinin yerini tutan sözcüklere ise “istiḡfar-tövbe, ibâdet- ta'at” kullanımları örnek teşkil etmektedir.

Anlatımı güçlendirmek için aynı anlamı taşıyan kelimelerin Türkçe- Arapça- Farsçadaki karşılıkları hem tekil olarak hem de tamlamalarla kullanılmıştır:

“cân-ı gönül, derûn-ı dil, sanem-put, şeytân-iblis, kerem- cömerd, buḡ- derd”

Eserde anlatımı güçlendirmek için zıtlıklardan ve ikilemelerden de yararlanırız: “nefy-isbat, zârî zârî, naz ü işve”

Letâif-i Şerîfe'nin Dil Eğitimi Kulllanması

Edebiyat, temelde insanı konu alır. Edebi eserler ve onların ele aldığı konular edebiyatın içeriḡini oluştururken, kullanılan tür ve üslup bu içeriḡi şekillendirir. Cumhuriyet döneminden itibaren, 1924 yılında Türk Dili ve Edebiyatı eğitimi için çeşitli düzenlemeler yapılmış, komisyonlar kurulmuş ve uygun öğretim programları hazırlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında dersin kapsamı "dil ve sanat eğitimi" olarak belirlenmişken, ilerleyen yıllarda bu kapsam "edebiyat tarihi eğitimi" şeklinde genişletilmiştir (Ulaş, 2020, s. 8-9).

Türk dili ve edebiyatı eğitiminde önemli bir diğer konu dil bilgisi öğretimidir. Dil bilgisinin temel amacı, dilin doğru kullanımını sağlamak ve dilin işleyiş sistemini öğrencilere anlatmaktır. Bu bağlamda, Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri, öğrencilere öncelikle dil bilgisi kurallarını öğretir. Dil bilgisi eğitimi, dil becerilerinin (okuma, yazma, konuşma, dinleme) gelişmesinin sağlam bir dil bilgisi temeline dayanması gerektiği düşüncesine dayanır (Gerçek, 2017, s. 657- 665).

Letâif-i Şerîfe, konusu ve içerisinde tespit edilen fonetik yazımları ile 10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı – 2. Ünite : Hikâye içerisinde kendisine yer bulacağı düşünülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu Türk Dili ve Edebiyatı öğretim programı incelendiğinde:

2. Ünite : Hikâye		
Okuma	Yazma	Sözlü İletişim
<p>1. Dede Korkut hikâyelerinden bir örnek</p> <p>2. İki halk hikâyesi örneği</p> <p>3. Bir mesnevi örneği</p> <p>4. Tanzimat Dönemi'nden bir hikâye örneği</p> <p>5. Milli Edebiyat Dönemi'nden bir hikâye örneği</p> <p>* Hikâye türünün dünya edebiyatından bir örneğine yer verilir ve bu hikâyenin incelenen metinlerle karşılaştırılması sağlanır.</p> <p>* Halk hikâyeleri, destan tipi ve aşk temalı olmak üzere iki farklı tarzdan seçilir. Hz. Ali Cenknemeleri'ne yer verilir.</p> <p>* Mesnevi örnekleri Yusuf u Züleyha ve Ashab-ı Kehf gibi eserlerden seçilir.</p>	<p>• Öğrencilere inceledikleri metinlerden hareketle bir hikâye yazdırılır. Hikâye yazma çalışmalarının dışında incelenen metinlerden edinilen düşünce ve izlenimleri konu alan farklı türlerde de yazma çalışmaları yaptırılabilir.</p> <p>• Öğrencilerin yazdığı metinler çeşitli araç ve yöntemlerle (sınıf panosu, okul panosu, dergi, gazete, sosyal medya vb.) sergilenir</p>	<p>• Öğrencilerin hikâyeden uyarlanmış bir filmi izlemeleri ve filme konu olan hikâyeyi okumaları sağlanır. Daha sonra film ile hikâye arasındaki farkı değerlendirmeleri istenir (Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan", Mustafa Kutlu'nun "Uzun Hikâye" adlı eserleri gibi).</p>
<p>Dilbilgisi Konuları: Metindeki fiilimsileri bulur ve bunların metindeki işlevlerini belirler. Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.</p>		

yukarıdaki eğitim çıktılarına ulaşmaktayız.

Letâif-i Şerîfe Eski Anadolu Türkçesinin muhteva ve şekil özelliklerini göstermesiyle yukarıda yer alan çıktılara uyum göstermektedir. Letâif-i Şerîfe kısa kısa dini-tasavvufi hikâyelerden oluşmaktadır. Metinde yer alan kelimeler Eski Anadolu Türkçesinin klasik bir özelliği olan yuvarlak ünlülü ekler,

metin boyunca Türkiye Türkçesindeki gibi dudak uyumuna da girer ve dudak uyumu hareke ile desteklenir. Metindeki imla ve noktalama çalışmaları için iyi bir örnek olacağı düşünülmektedir. Özellikle Türkçenin tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimleri göstermek ve bu değişimlerin hangi yüzyıllarda etkisini gösterdiğini belirtmesi açısından da önemlidir.

Letâif-i Şerîfe’de yer alan tarihi şahsiyetler (Rabia-ı Adeviyye, Bayezid-i Bistami, Gazneli Mahmut) de geçtikleri hikayelerdeki ilginç olaylarla öğrencilerin hem dikkatini çekecek hem de değerler eğitimi açısından bir örnek metin teşkil edeceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Letâif-i Şerîfe, 17. yüzyılda yazılmış dinî hikâyeler içeren bir eser olarak Türk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Arapça "lutf" kökünden türeyen "latife" terimi, güzel sözler ve hikâyeler anlamını taşıırken, eserin içeriği tasavvufî değerler ve ahlaki öğretilerle zenginleştirilmiştir.

Eserdeki dil özellikleri, kelimelerin yapısı ve kullanımı açısından zengin bir içerik sunmaktadır. Hareke kullanımı, metinde yer alan kelimelerde, bazı ifadelerin hareketleri farklılık gösterir. Bu durum, yazım zenginliği sunmakta ve kelimelerin doğru okunmasını sağlamaktadır. Eserde kullanılan bazı kelimeler, günümüzde yaygın olarak kullanılmayan arkaik terimlerdir. Örneğin, "paşmak" (ayakkabı) ve "biregü" (bir kimse) gibi kelimeler, eserin dil zenginliğini ortaya koymaktadır.

Eserin söz varlığına baktığımızda, Türkçe, Arapça ve Farsça arasında karşılıklı kelime kullanımları mevcuttur. Bu durum, eserin çok dilli yapısını ve döneminin dil anlayışını yansıtmaktadır. Anlatımı güçlendirmek için ikilemelere ve zıtlıklara yer verilmektedir. Bu, metnin dinamik ve akıcı bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır. Eski Anadolu Türkçesi’nin özelliklerini barındıran cümle yapıları, eserin dilsel zenginliğini artırmakta ve edebi bir derinlik sunmaktadır.

Letâif-i Şerîfe adlı eser, dil eğitimi açısından önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir:

1. Öğrencilere eski Türkçe kelimeler ve eş anlamlılarını öğretmek için kullanılabilir. Bu sayede, dilin tarihsel evrimi ve zenginliği hakkında farkındalık sağlanabilir. Fonetik ve morfolojik olarak ele aldığımızda ise eserdeki, farklı hareke kullanımları, öğrencilere yazıldığı dönemdeki Türkçenin fonetik yapısını anlamada yardımcı olabilir.
2. Eserdeki dinî hikâyeler, değerler eğitimi kapsamında kullanılabilir. Öğrencilere dinî öğretilerin anlatıldığı bu hikâyeler aracılığıyla ahlaki değerlerin kazandırılması hedeflenebilir.
3. Kültürel farkındalık açısından eser, Osmanlı Türkçesinin bir örneği olarak, öğrencilere kültürel geçmiş hakkında bilgi vermekte ve dilin sosyal ve tarihi bağlamını anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Letâif-i Şerîfe, Türk edebiyatının önemli bir parçasıdır ve dil eğitimi için zengin bir içerik sunmaktadır. Eserin dil özellikleri, arkaik kelimeleri ve hikâye anlatım biçimi, dil öğreniminde kullanılabilecek etkili unsurlar barındırmaktadır. Gelecek çalışmalarda bu eserin detaylı analizi ve dil eğitimindeki uygulamaları üzerine daha fazla bilgi ve bulgu sağlanması, alan araştırmaları için katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Albayrak, N. (2010). *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Demirel, Ş. (2009). Eski Türk Edebiyatında Letaifnameler ve Bir Yazma Eserin Der-Kenarındaki Latifeler. *Adıyaman Üniversitesi Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu* (s. 225-226). Ankara: Sözkesen Matbaacılık.
- Devellioğlu, F. (2005). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara : Aydın Kitabevi.
- Diyanet İşleri Başkanlığı*. (2024, 07 06). <https://kuran.diyanet.gov.tr>: <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Ra'd-suresi/1718/11-ayet-tefsiri> adresinden alındı
- Efendi, M. Â. (2014). *Kâmûsu'l- Mûhit Tercümesi*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Fidan, G. (2012). *Türk Edebiyatında Sinbad-nâme Çevirileri Tuhfetü'l- Ahyâr ve Kitâb-ı Sinbad-nâme(İnceleme-Çeviri Yazılı Metin-Tıpkı Basım) Yayınlanmamış Doktora Tezi* . Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- Hüseyin, K. K. (1927). *Büyük Türk Lügati*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Kavruk, H. (1998). *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler* . İstanbul : MEB Yayınları.
- Kubbealtı Lügati*. (2024, 08 20). lugatim.com: <https://lugatim.com/s/FET%C4%B0HN%C3%82ME> adresinden alındı
- Külekçi ve Karabey, N.-T. (1995). Fetihname-i Kıbrıs. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* , 81-102.
- Naci, M. (1987). *Lügat-ı Naci*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi*. (2024, 12 20). T.C Milli Eğitim Bakanlığı: <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=353> adresinden alındı
- Pala, H. K. (1998). *Hikâye, İslâm Ansiklopedisi, c.17*. İstanbul: TDV Yayınları. Pala, İ. (1989). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Pala, İ. (1989). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları. Sami, Ş. (2008). *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Sahafılar Kitap Sarayı Yayınları.
- Timurtaş, F. K. (1973). Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri. F. K. Timurtaş içinde, *Türkiyat Mecmuası* (s. 331). İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi .
- Yazıcı, H. (1998). *Hikâye, İslâm Ansiklopedisi, c.17*. İstanbul: TDV Yayınları.
- Yıldırım ve Şimşek, A. H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.